

Особливості дослідження розміру надлишкового перерахування грошових коштів під час проведення судової економічної експертизи

Тетяна Олексієнко

судовий експерт відділу економічних досліджень,
Полтавський науково-дослідний експертно-криміналістичний центр
Міністерства внутрішніх справ України,
м. Полтава, Україна,
ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-9100-3612>,
e-mail: toleksienko262@gmail.com

Досліджено сутність надлишкового перерахування грошових коштів у контексті економічного змісту господарських операцій потерпілої сторони. Запропоновано типовий алгоритм проведення судової економічної експертизи щодо дослідження розміру надлишкового перерахування грошових коштів у будівельній сфері.

Ключові слова: *судова економічна експертиза; грошові кошти; надлишкове перерахування.*

Peculiarities of Studying the Amount of Excessive Transfer of Funds in the Course of Forensic Economic Expertise

Tetiana Oleksiienko

The article investigates the essence of excessive transfer of funds in the context of economic content of economic transactions of the injured party. The author proposes a typical algorithm for conducting a forensic economic examination to study the amount of excessive transfer of funds in the building sector.

Keywords: *forensic economic expertise; cash; overpayment.*

Одним із експертних завдань, що можуть бути поставлені на вирішення експертизи, є дослідження розміру надлишкового перерахування грошових коштів підприємствами, установами й організаціями.

Надлишково перераховані кошти є втраченим активом підприємства. Відповідно до Порядку взаємодії між органами державної контрольно-ревізійної служби та органами прокурату-

ри, внутрішніх справ і Служби безпеки України (далі — *Порядок*) [1] утраченими активами є безповоротне зменшення активів через перерахування (сплату) коштів; відчуження, нестачу, знищення (псування) або придбання неліквідного (зіпсованого) майна; утрату боржника в зобов'язанні; зменшення частки державної (комунальної) власності у статутному фонді господарського товариства. Саме втрата

активів чи недоотримання належних доходів об'єктом контролю та/або державою, що сталися внаслідок порушення законодавства об'єктом контролю шляхом дій або бездіяльності його посадових (службових) осіб, відповідно до Порядку [1], є матеріальною шкодою (збитками).

Отже, унаслідок надлишкового перерахування грошових коштів у підприємства формуються збитки.

В експертній практиці дослідження надлишкового перерахування грошових коштів як утрати активів часто проводять у контексті:

- порівняння документально відображених обсягу та вартості виконаних робіт з їх фактичним виконанням з урахуванням результатів проведення судової будівельно-технічної експертизи;
- надмірного нарахування та виплати заробітної плати;
- наявності судового рішення про визнання договору або додаткових угод до нього недійсними та (з урахуванням цього) документального підтвердження розрахунку розміру збитків через оплату активів, що не мали постачатися за таким договором;
- оплати за роботи, які не передбачені договором та кошторисною документацією, тощо.

У даному контексті окремі автори пропонують дослідити економічний зміст господарських операцій суб'єкта господарювання щодо змін у складі активів, зобов'язань, власного капіталу внаслідок певного не-

санкціонованого впливу [2, с. 113]. Зазначимо, що результати такого дослідження не мають містити юридичних оцінок таких змін.

Надлишкове перерахування грошових коштів досліджують за алгоритмом: договірне закріплення рішення установи / організації, господарська операція, активи, утрата активів, дослідження розміру надлишкового перерахування грошових коштів потерпілою стороною. Орієнтовний алгоритм дослідження надлишкового перерахування грошових коштів на прикладі забезпечення господарських потреб бюджетної установи наведений на наступній сторінці.

Дослідження надлишкового перерахування грошових коштів під час проведення судової економічної експертизи зазвичай здійснюють з урахуванням висновків інших видів експертиз. Надлишково перераховані грошові кошти, розмір яких документально підтверджено під час проведення судової економічної експертизи, ініціатор експертизи надалі може визначити як збитки, завдані потерпілій стороні.

Отже, дослідження розміру надлишкового перерахування грошових коштів здійснюють у контексті економічного змісту господарських операцій потерпілої сторони. Можливості судової економічної експертизи стосуються передусім дослідження судовим експертом у межах його спеціальних знань документальної обґрунтованості господарських операцій з надлишкового (не передбаченого відповідним договором) перерахування грошових коштів.

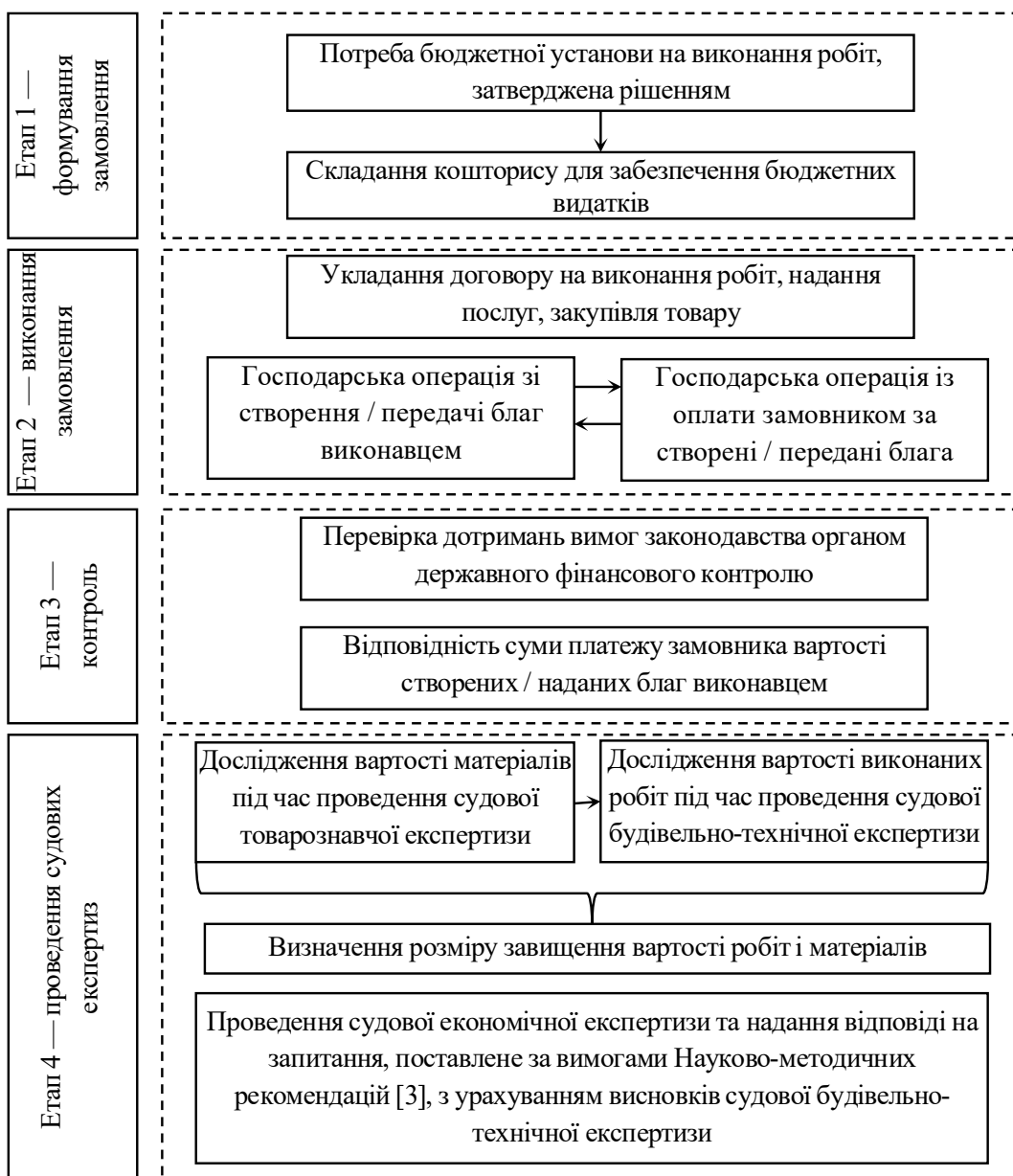

Рис. Стадії формування та орієнтовний алгоритм дослідження розміру надлишкового перерахування грошових коштів у будівництві

Перелік джерел посилання

1. Порядок взаємодії між органами державної контрольно-ревізійної служби та органами прокуратури, внутрішніх справ і Служби безпеки України : наказ Головкиру, МВС України, СБУ, Генпрокуратури України від 19.10.2006 р. № 346/1025/685/53. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1166-06#Text> (дата звернення: 09.04.2025).

2. Дивнич А. В. Проблемні аспекти розрахунку розміру збитків при проведенні судових економічних експертиз. *Формування та перспективи розвитку підприємницьких структур в рамках інтеграції до європейського простору* : мат-ли VII Міжнар. наук.-практ. конф. (Полтава, 26.03.2024). Полтава, 2024. С. 111—114. URL: <https://drive.google.com/file/d/1MRTyXPXJtzx0ln6twy3tqciiUI31ilEw/view> (дата звернення: 10.04.2025).
3. Науково-методичні рекомендації з питань підготовки і призначення судових експертиз : затв. наказ. Мін'юсту України від 08.10.1998 р. № 53/5 (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98#Text> (дата звернення 09.04.2025).